

SŁOWNIK POJĘĆ ZWIĄZANYCH Z DEFINICJĄ KLASTRA

1. Klaster / Klastering –

Rys historyczny

Inicjatywy klastrowe powstają w wyniku polityki rozwoju gospodarczego lub też w wyniku wydarzeń, które skłaniają pewną grupę podmiotów do podjęcia wspólnych inicjatyw.

W połowie lat 90. ubiegłego wieku, Komisja Europejska inicjowała politykę rozwoju innowacji, promując tworzenie regionalnych strategii innowacji. Polityka ta w pierwszych pilotażowych projektach uwzględniała możliwość aktywnego wspierania klastrów regionalnych, jako jednego ze sposobów przyczyniania się do rozwoju innowacji wśród małych i średnich przedsiębiorstw.

Jednym z pierwszych krajów, które w roku 1996 zainicjowały program rozwoju klastrów poprzez sieci współpracy była Dania. W ciągu dziesięciu lat rozwijały się setki inicjatyw klastrowych w obszarach takich jak: chemia, przemysł samochodowy, biotechnologia, narzędzia medyczne, turystyka, usługi finansowe, żywność i wiele innych.

We wrześniu roku 2006 Komisja Europejska w swoim komunikacie „Praktyczne wykorzystanie wiedzy – szeroko zakrojona strategia innowacyjna na rzecz UE” zwróciła uwagę na znaczenie polityki klastrowej oraz rolę klastrów w Programach Operacyjnych na lata 2007-2013.

Klastry w Polsce

„Klaster” lub też „inicjatywa klastrowa” to pojęcia jakie weszły w ostatnich latach do użytku codziennego w wielu środowiskach lokalnych i regionalnych w Polsce. Dzieje się tak między innymi z uwagi na integrację środowisk biznesowych oraz wspólnym przedsięwzięciom inspirowanym oddolnie przez lokalnych i regionalnych liderów biznesu. Tendencja do tworzenia inicjatyw klastrowych sprawiła, że wiele środowisk, które dawno osiągnęły wysoki poziom współpracy np. branżowej, postanowiło stopniowo instytucjonalizować tę współpracę nazywając się Klastrem lub zakładając stowarzyszenia czy organizacje Klastrowe.

W rozwoju klastrów w Polsce funkcjonują trzy model:

1. Model klastra tradycyjnego opartego na relacjach w łańcuchu produkcji i dystrybucji
2. Model klastra innowacyjnego, w którym obecne są oprócz przedsiębiorstw również instytucje sektora badawczo – rozwojowego
3. Sieciowy model klastra.

Istnienie i funkcjonowanie tych modeli uzależnione jest od profilu gospodarczego firm i regionu oraz aspiracji środowisk lokalnych i regionalnych.

Łańcuch wartości dla Klastra

Znaczna większość interakcji pomiędzy podmiotami w klastrze odbywa się w ramach specyficznych łańcuchów wartości. W procesie wytwarzania tworzą się powiązania, które kreują różne formy zależności, począwszy od kwalifikacji pracowników, specyfikacji technicznej urządzeń aż do specyfiki dostarczonego produktu lub dostarczonej usługi. W związku z tym, mobilność pracowników – ich gotowość do zdobycia nowej wiedzy jak również elastyczność podmiotów w łańcuchach wartości i ich poziom innowacyjności mają decydujący wpływ na siłę klastra.

W związku z powyższym proponowane jest przeanalizowanie w pierwszej kolejności przedsiębiorstwa lub koncentrację firm podobnych do siebie by następnie zbadać co się dzieje w łańcuchu wartości (tzw. analiza wertykalna). W kolejnym etapie należy sprawdzić w poszczególnych łańcuchach wartości, które sektory są pośrednio lub bezpośrednio powiązane z obszarem naszego zainteresowania (analiza horyzontalna). Trzeci typ dotyczy identyfikowania powiązań z dostawcami technologii, szkoleń, usług specjalistycznych, informacji a także z instytucjami finansowymi i innymi publicznymi instytucjami.

Klasy a inicjatywy Klastrowe

Inicjatywa klastrowa jest świadomą inicjatywą, której celem jest zorganizowany wpływ na potencjał rozwoju danego klastra. W inicjatywie zaangażowani są kluczowi gracze danego klastra – przedstawiciele sektora gospodarczego, naukowego, publicznego.

Inicjatywy klastrowe są finansowane przez swoich uczestników a także ze środków publicznych w ramach programów wsparcia rozwoju klastrów. Większość tego typu inicjatyw powstaje w formie projektu i jest przekształcana w bardziej formalne struktury w ciągu 12 do 36 miesięcy.

Analizując pojęcie Klastra oraz klasteringu należy mieć na uwadze różnice pomiędzy polityką wsparcia sektorów lub branż, od polityki wsparcia klastrów. Pojęcie „klaster” jest szersze od pojęcia „branży” lub też „sektora”, z uwagi na to, iż Klaster obejmuje też:

- branże powiązane w poszczególnych etapach łańcucha wartości
- dostawców specjalistycznych usług, maszyn i urządzeń
- branże/sektory, które opierają swoje procesy produkcyjne na podobnych usługach, technologiach, kanałach dystrybucyjnych
- instytucje finansowe, szkoleniowe, badawczo-rozwojowe oraz samorządy gospodarcze.

Ponad wszystko jednak myślenie klastrowe cechuje się podejściem rozwojowym – ofensywnym, a nie defensywnym, zabezpieczającym na pograniczu działania mechanizmu rynkowego interesy sektora lub branży.

Różnica pomiędzy podejściem branżowym i klastrowym

Podejście branżowe	Podejście klastrowe
- Promowanie grupy podmiotów mających podobną pozycję w branży	-Promowanie strategicznej grupy podmiotów uzupełniających się, mających różne pozycje
-Skoncentrowanie się na wyrobach finalnych	- Skoncentrowanie się na dostawcach, klientach, partnerach, instytucjach i ich umiejętnościach
-Koncentracja na konkurentach bezpośrednich i pośrednich	- Integracja z sąsiadującymi branżami, umożliwiająca generowanie synergii przy korzystaniu ze wspólnych rozwiązań technologicznych, informacji, kompetencji, segmentów rynkowych i kanałów dystrybucji
-Dystans wobec współpracy z konkurentami	- W tych obszarach w których odbywają się transakcje nie ma bezpośredniej konkurencji
- Dialog z władzami publicznymi skupia się głównie wokół dotacji, protekcji oraz ograniczenia konkurencji	- Konstruktyny dialog z władzami publicznymi skupia się wokół propozycji poprawy produktywności i konkurencyjności
- Nastawienie na zdywersyfikowanie struktury branżowej (produktywnej i usługowej) w ramach istniejącej strategii rozwoju.	- Nastawienie na kreowanie synergii oraz nowych wartości rynkowych poza istniejącymi schematami postępowania.

4. **„Gospodarka oparta na wiedzy”** – jest pojęciem jakie powstało na skutek przemian gospodarczych i szczególnego zainteresowania przedsiębiorcami łączącymi się z technologią informacyjną. Najczęściej definiowana jest jako gospodarka oparta wprost na tworzeniu, traktowanym jako produkcja, oraz dalszym przekazywaniu, czyli dystrybucji oraz praktycznym wykorzystaniu wiedzy i informacji. Są zatem trzy etapy będące podstawą rozwoju gospodarczego – produkcja, dystrybucja, wdrożenie. Wiedza jest określonym produktem (niezależnym bytem), który napędza rozwój.

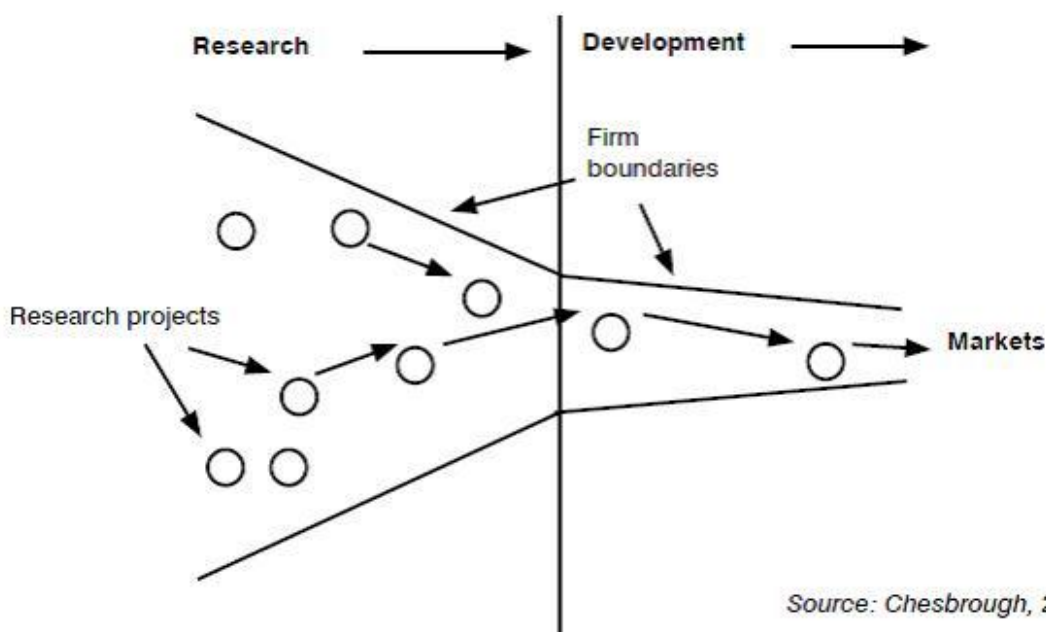
W jednym z głównych programów rozwojowych Unii Europejskiej jakim jest strategia lizbońska, podstawowe znaczenie ma właśnie gospodarka oparta na wiedzy.

5. **Innowacja** – jest jedyną drogą rozwoju w erze gospodarki światowej. Wskazuje na perspektywę tego, jak wykorzystać własne zasoby oraz zasoby otoczenia, aby stale się rozwijać i generować zysk. W obecnej sytuacji, gdzie globalizacja gospodarki przyczyniła się do skrócenia cyklu życia produktów, usług i innych, każde przedsiębiorstwo powinno dbając o swój rozwój wpływać na szybkie opracowanie, testowanie, a także skomercjalizowanie nowych rozwiązań. Inaczej ujmując przedsiębiorstwa powinny zaufać pracownikom i innym podmiotom, którzy posiadają wiedzę i informacje do tego by inicjować nowe procesy, a ponadto inspirować do odnajdywania nowych rozwiązań i możliwości rozwoju. Innowacje powstają jako wynik ludzkiej kreatywności, zaś ich zastosowanie zależy od innych ludzi: nabywców bądź użytkowników. Stąd proces rozprzestrzeniania się innowacji ma charakter społeczny, w którym występują co najmniej następujący interesariusze: Innowator, Inicjator, Popularyzator, Decydent, Menedżer i Beneficjent.

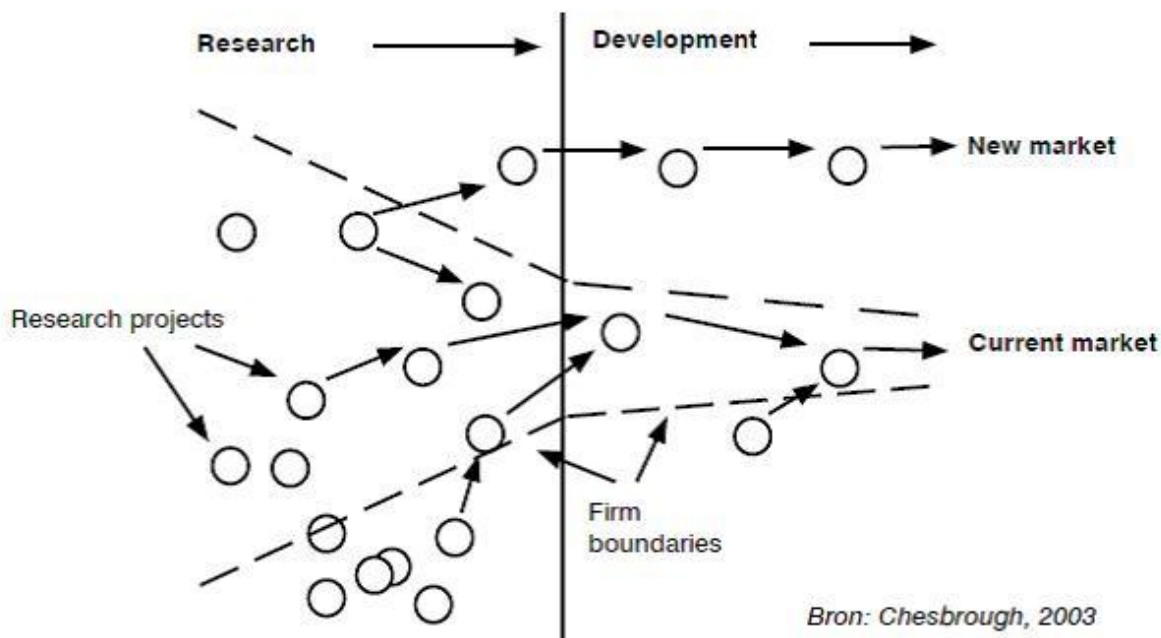
6. **Otwarta innowacja** – określenie, które powstało, aby odróżnić tradycyjny proces innowacyjny, który jest realizowany wewnątrz firmy i jedynie z wykorzystaniem jej wewnętrznych zasobów od procesu, który coraz powszechniej funkcjonuje na rynku i polega

na wykorzystaniu idei powstających zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz firmy oraz wewnętrznych, jak i zewnętrznych sposobów wprowadzenia nowego produktu, czy nowej technologii na rynek. Pojęcie to zostało wprowadzone do powszechnego użytku za H.Chesbrough, który użył tego pojęcia w swojej książce, opisując przechodzenie firm od tzw. zamkniętego procesu innowacji do coraz bardziej otwartego sposobu prowadzenia działalności innowacyjnej. W modelu otwartej innowacji przedsiębiorstwa są bardziej świadome własnych kompetencji i umiejętności, korzystając równocześnie z komplementarnych kompetencji i umiejętności innych podmiotów w otoczeniu, ale również z wiedzy i oczekiwań konsumentów i użytkowników

Model zamkniętego procesu innowacji

Model otwartego procesu innowacji

W otwartej innowacji kluczową rolę odgrywa model biznesowy, który decyduje o tym jak z innowacji będą tworzone korzyści oraz kiedy, i w jaki sposób pozyskiwana i wykorzystywana będzie wiedza zewnętrzna.

7. **Innowacja organizacyjna** – Można nią nazwać zmianę w strukturach organizacyjnych lub procedurach, których wynikami są głównie usprawnione procedury podejmowania decyzji, decentralizowanie kompetencji decyzyjnej, przejrzyste procesy zarządzania, monitoringu i oceny, a także lepszy przepływ informacji i usprawniony proces produkcji. Obejmuje wprowadzenie znaczących zmian w strukturach organizacyjnych, wdrożenie zaawansowanych technik zarządzania, wdrożenie nowych lub znaczących strategii.